

Jaša Lorenčič

V imenu nadaljevanj/k

Zakaj in kako je »tretja zima« nedeljskih »krimi« nadaljevanj na Televiziji Slovenija pokazala, da je žanr že precej izpiljen, tempo pa še bolj upehan. Kot potencialni, močnejši adut so se izrisali (vsaj) ženski liki. In serija *V imenu ljudstva*.

Pred dvema letoma so na Televiziji Slovenija spoznali dvoje. Slovenski gledalci so v nedeljo zvečer še vedno – ali z nekdaj znano skovanko – spet doma. Ampak tudi za drugačnih »nedeljskih 60«. Takih, kjer se ne ocenjuje neizpiljenih talentov ali domačijsko miga. In dognali so, kar bi moralo biti samo po sebi na Kolodvorski že po statutu samoumevno: da smo tudi Slovenci (lahko) »narod serij«. No, odkrili pa so tudi, da se nedeljske izkušnje ne da »podoživeti za nazaj«.

PRVIČ FENOMEN, DRUGIČ OKREPČILO

Zdaj je že skoraj kliše, da je bilo *Jezero* (2019) popkulturni fenomen. Da, tudi zato, ker so se gledalci pritoževali, da Tarasa Birse pogosto niso razumeli in je moral Sebastian Cavazza razlagati, da je težava v (pre)dragih mikrofoni. Za začetek je bilo celo kaj takega več kot le dobrodošlo, saj je hkrati razkrilo, kako visoka pričakovanja imajo domači gledalci. Tako tisti, ki gledajo na ducate (tujih) serij, kot oni, ki še vedno zvečer prelistajo TV-spored. Ampak *Jezero* je uspelo tudi zato, ker je izumilo alpski noir in izgledalo tako, kot da bi lahko bilo posneto kjerkoli. Bilo je prečiščeno, izpiljeno, dodelano. Svetovno je prišlo k nam, Slovenija je postala »svetovna«.

Jezeru je takoj sledila nadaljevanka *V imenu ljudstva* (2020–). Niti približno ni imela takšnega odmeva, ker tudi ni imela takšne marketinške zaslonbe, je pa nadaljevala trend nedeljskih (pod)žanrskih nadaljevanj. Takih, kjer se razrešuje primere. In če je bila prva zima 2020 skoraj popkulturni šok, ko se je navdušeno presojalo, ali lahko sledimo zlatim časom

TV-nadaljevanj, je nato druga zima 2021 (ne)hote in (ne)vede okrepila status slovenskih nadaljevanj ob nedeljah zvečer, ko se je dogajanje preselilo v Maribor k inšpektorju Martinu Vrenku v *Primerih inšpektorja Vrenka* (2021–).

KLJUČNA ZIMA 2022

In tako je prispela tretja, najbrž ključna zima 2022. Že daljši čas je že bilo znano in glasno napovedano, da bosta po *Jezeru*, prvem romanu Tadeja Goloba o Tarasu Birsi, posneta tudi *Leninov park* (2022) in *Dolina rož* (2022). Glede na uspeh *Jezeru*, ki se je meril tako z aplavzom publike na sarajevskem filmskem festivalu kot številom gledalcev pred zasloni, je bila odločitev smotrna.

Vztrajali so z logiko, da kar je uspelo prvič, bo gotovo tudi drugič. In tretjič. Samo po sebi nič narobe. Toda nacionalka se je to potezo ukalupila v serijsko proizvodnjo bolj ali manj enega izdelka. Kriminalk. In predvidevala, da bodo gledalci zadržali željo do takih nadaljevanj. Številke, sploh za *Leninov park*, so to potrdile. Navadili s(m)o se, da so nedelje postale rezervirane za razreševanje primerov. Navadili in po svoje tudi sprjaznili.

SERIJE (ŠE) NISO KOT POLITIKA

Po treh sezonah pa se vendarle morajo pojaviti vprašanja. Kam zdaj? Reproducirati? Ponavljati? Piliti že dodobra izpiljen žanr, v katerem vedno težje ponudiš še kaj novega? Jemati gledanost za samoumevno in kot glavni kriterij? Je to »naš« žanr? Seveda primarni odgovor lahko ponudijo tudi neizogibne številke gledanosti, pri čemer RTV nima niti najmanjših razlogov za zardevanje, saj še nima takšnih izzivov kot Pro Plus, kjer se vse bolj zavedajo, kakšna je – oziroma ni – prihodnost gledanja, če sta gledanost (oglasov) ali zadovoljstvo (spletnih) uporabnikov tisto, od česar živiš.

Ni čudno, da prvi mož Branko Čakarmiš napoveduje po več izvirnih (vsako)letnih domačih serij za Voyo, kjer sicer izstopajo licenčne serije (**Ja, Chef** [2021–]; **Gospod profesor** [2022]). No, ob začetku predvolilnih soočenj pa je nacionalka dobila tudi jasen signal, da gledanost niti približno ni samoumevna. Če se (ne)namerno igra(čka)š z vsebino, bodo gledalci šli drugam.

Za razliko od, očitno, politike najbrž nihče ne snema serij zato, da ne bi bile gledane. So. Še naprej. Toda tretja zimska sezona na Televiziji Slovenija gledano na razvoj snemanja televizijskih serij na Slovenskem ni prinesla napredka. Kvečjemu je stagnirala. Klemen Dvornik je v **Leninovem parku** za tri dele dobil (pre)velik izziv, ko je moral spojiti dediščino mnogo bolj sceničnega in karakterno linearnega *Jezera* z vročičnostjo (pre)prepletenih zgodb *Leninovega parka*, pa tudi Matevžu Luzarju ni bilo nič lažje v **Dolini rož**, a je po malenkost bolj dinamični predlogi vsaj lahko obrnil pogled na Tarasa Birso.

UTOPISTIČNO ODRAŠČANJE

Nacionalka je znova pozno in s precej manj promocijske podpore sporočila, da se bo vrnila že v prvo dokaj prezrta serija **V imenu ljudstva**. Neupravičeno, saj je bila že v prvi sezoni širše zastavljena in bolj »televizična«, kar izhaja tudi iz tega, da za razliko od ostalih ni bila ustvarjena po knjižni predlogi. Ponudila je hibrid med dramo in kriminalnim trilerjem s predano Ajdo Smrekar v vlogi Nike Ogrin, mlade odvetnice iz čustveno odtujene, a premožne družine.

Serija je odprla kar nekaj zelo aktualnih tem: začeni s tem, da Nikina samostojnost in prehod v odraslost nista takšna, kakršna si je najbrž predstavljala. Če prideš iz take družine, se je nikdar ne boš otesel. Pravosodni izpit gor ali dol. Naj se še tako trudiš, kakor se je v prvi sezoni Nika. Njeno odraščanje z zglednimi, a tudi utopističnimi nameni je spoznavanje bolne, prizadete družbe. In ob tem sama dela napake, zaradi katerih je precej oprijemljiv in pester lik, četudi občasno meji na mladostno junakinjo.

REŠEVANJE DRUŽIN(E)

V **imenu ljudstva**, ki pohlepen neoliberalni čas presoja s postsocialističnim občutkom za skupno dobro, kar se sklada z lucidnim naslovom nadaljevanke, je bila serija, ki si je med vsemi v zadnjih treh letih morda drznila še največ. Bolj je Ajda Smrekar vrtala v lik in Nika v primere, bolj razklana je bila. V osmih delih je nadaljevanke pokazala, kaj se lahko zgodi, če

želiš res priti do resnice. Da je Slovenija tako majhna, da vsi vse poznajo in da so vsi vsaj držali kozarec marmelade v roki, če že ne tiščali prsta vanj. Nika je rešila svojo novo »družino«, ki jo je našla v staršem konkurenčni odvetniški pisarni, ni pa mogla rešiti tiste, ki ji je dala priimek.

V **imenu ljudstva** si sploh po drugi sezoni gotovo zasluži kompliment za velikopotezne teme. Težava pri razčlenjevanju pa je, znova, za boljši spoj drame in krimi-trilerja nastala v nekaterih slabo razvitih likih. Staviti na like, ki prehitro postanejo enodimenzionalni zaradi zgolj ene izstopajoče lastnosti, ki služi le enemu samemu namenu, je najprej uborno, pogosto pa tudi moteče, saj lahko prej kot karikature, kot se je zbal Urban Kuntarič, ki je upodobil avtističnega Sebastijana Zajca, postanejo stigmatizirani, kar se mestoma zgodi vse bolj prepoznavni Gaji Filač v vlogi psihološko strte Žive Bajc.

MOČNE ŽENSKÉ VLOGE

Morda še najmočnejši adut tretje sezone nadaljevanke na nacionalki so bili sicer prav ženski liki. Ne gre za golo delitev po spolu, so dobre in slabe upodobitve, nevezane na spol. A tako kot je v **Jezeru** ob koncu briljirala Nataša Barbara Gračner in povsem sesula Tarasa Birso, se je izmuzljivo smukala Silva Čušin v **Leninovem parku**, medtem ko je Iva Krajnc Bagola suvereno stopila v vlogo fatalne Klare Zupet ter skušala posebiti neoliberalni, Birsu odtujen del.

Serija **V imenu ljudstva** stane in obstane najprej zaradi Ajde Smrekar, brez katere bi takoj padla v golo (pod)povprečje, nato pa zavoljo konstantno osredotočenih predstav zlasti Lučke Počkaj kot (nekdanje) časopisne urednice, večinoma pa tudi Helene Peršuh kot zapite prezaščitniške mame Anice Bajc, ki serijo premakne v povsem odtujen, svoj svet. Enako je že v prvi, morda manj drugi sezoni veljalo tudi za Vesno Jevnikar v vlogi Majde Glavan, Nikine mame.

V **imenu ljudstva** je torej premogla še največ potenciala za razvoj tako same serije kot izbranega žanra. Četudi se težko odpusti zdrsa, da se je druga sezona že v prvo sila prepletenih likov začela brez nujnega »gledali ste doslej«, je premikala like med »dobrim« in »zlim« ter korajžno razvijala ene in ukinjala druge (pod)zgodbe. Nekaj, s čimer sta **Leninov park** in **Dolina rož** imela težave. Če že, se tako potencial skriva v naukih serije **V imenu ljudstva**. Če. Kajti popkulturni fenomen je do zdaj že postal navada in stalnica, s četrto, peto, šesto zimo pa tvega, da postane brezizhodna nuja in drugega-ne-znamo obveza. To pa najbrž ni poslanstvo RTV Slovenija.